

LITERACKO-KULTUROWY OBRAZ
CEREMONII POGRZEBOWEJ –
BEMA PAMIĘCI ŻAŁOBNY RAPSOD
CYPRIANA NORWIDA

BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej poziom rozszerzony

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Dorota Dąbrowska
Bożena Świąch
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Literacko-kulturowy obraz ceremonii pogrzebowej – *Bema pamięci żałobny rapsod* Cypriana Norwida

Klasa / czas trwania zajęć/lekcji:

II / 90 minut

Cele. Uczeń:

- interpretuje tekst Norwida;
- odczytuje odwołania antyczne w wierszu Norwida;
- interpretuje instrumentalny utwór muzyczny;
- wskazuje środki zastosowane w utworze audiowizualnym;
- porównuje sposób przedstawienia ceremonii pogrzebowej w różnych tekstach kultury;
- prezentuje umiejętności manualne.

Metody/techniki/formy pracy:

- analiza tekstu literackiego, interpretacja utworu muzycznego;
- metoda aktywnego opisu;
- praca z całym zespołem klasowym, praca w parach.

Środki dydaktyczne:

- tekst wiersza – *Bema pamięci żałobny rapsod* Cypriana Norwida;
- nagranie dźwiękowe – *Bema pamięci żałobny rapsod* Czesława Niemena;
- nagranie dźwiękowe – *Sonata b–moll op. 35* Fryderyka Chopina;
- arkusze papieru i flamastry.

Opis przebiegu lekcji:

Część wstępna: Lekcja 1. Uczniowie wyjaśniają, czym jest rapsod, następnie tworzą mapę skojarzeń ze słowem pogrzeb. Nauczyciel prosi, by uczniowie powiedzieli, jak wygląda współczesny pogrzeb, jakie zachowania i czynności kojarzą się im z obrzędem.

Część właściwa: Nauczyciel prezentuje słownikowe znaczenie terminu ceremoniał. Uczniowie indywidualnie odczytują wiersz Norwida. Wspólnie interpretują tekst, odpowiadając na pytania nauczyciela dotyczące odczytania znaczenia motta, postaci przywołanych w wierszu, opisu obyczajów związanych z pochówkiem generała Bema. Określają rolę teatralnych rekwizytów. Następnie wyjaśniają znaczenie archaizmów i wskazują ich funkcję oraz rolę innych środków poetyckich w tekście.

Lekcja 2. Nauczyciel prezentuje materiał audiowizualny – interpretację wiersza Norwida w wykonaniu Czesława Niemena. Uczniowie w parach określają, jakich środków użył współczesny wykonawca, aby oddać nastrój wiersza – zwracają uwagę na cechy muzyki, sposób śpiewania, rekwizyty w teledysku. Chętni uczniowie prezentują

spostreżenia. Następnie słuchają fragmentu *Sonaty b-moll op. 35* Fryderyka Chopina i dzielą się wrażeniami, omawiają nastrój utworu.

Uczniowie w grupach czteroosobowych tworzą aktywny opis, obrazujący pogrzeb jako ceremoniał, wykorzystując cytaty z wiersza, pojedyncze słowa lub wyrażenia, motywy z teledysku Niemena oraz wcześniejsze wrażenia po wysłuchaniu dzieła Chopina.

Część podsumowująca: Uczniowie prezentują efekty pracy w grupach. Argumentują dobór cytatów i środków zastosowanych w pracy.

Zadanie domowe: Wysłuchaj *Marsza pogrzebowego (Sonata b-moll op. 35 część III)* Fryderyka Chopina i spróbuj opisać wrażenia po wysłuchaniu utworu.

Komentarz metodyczny:

Lekcja sprawdzi się w pracy z uczniami ze SPE ze względu na różnorodność metod pracy i angażowanie wielu procesów zmysłowych, a także wyzwalanie możliwości twórczych. Koreluje z muzyką i filmem oraz plastyką. Podczas oceny nauczyciel ma możliwość docenienia różnych zdolności ucznia, szczególnie wyróżniając oryginalność w interpretacji nieliterackiej. Zastosowane w lekcji metody kształtują umiejętność pracy w grupie, która jest elementem ułatwiającym komunikację i wspólne dochodzenie do rozwiązania problemu, oraz formę prezentacji – ważne elementy na rynku pracy. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia, np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, stosować zakreślenia, dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy, w jaki sposób może uzupełnić braki oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności. W trakcie lekcji kształcone są kompetencje: w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, technologii i inżynierii, osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.